Rakennusliitto
BYGGNADSFÖRBUNDET

Hallintovaliokunnalle

Rakennusliitto lausuu hallituksen esityksestä ulkomaalaislaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 179/2024) seuraavaa:

Esityksessä aivan kriittistä on siinä julistettu työvoimapula-alojen *aito todentaminen*. Onko kysymys sananhelinästä?

Rakennusala on altis sählingille. Tämä selviää AVI:n vuosittaisista selvityksistä koskien ulkomaalaisen työvoiman työehtoja, mutta myös lehtiä lukemalla.

Elintasoeroista seuraa, että maassamme jo oleva alan työvoima ei tahdo pärjätä kilpailussa. Kilpailuolosuhteiden pohjalta (*race to the bottom*) on optimistista ajatella, että laajennetun työnteko-oikeuden perusteella syntyisi ainakaan työsuhteita, jotka johtaisivat demografisten ongelmiemme ratkeamiseen.

Yhdistelmälupadirektiivi on tietenkin direktiivi. Vaikutukset rakennusalalle riippuvat siitä, minkälaista ideologiaa työvoimapulan suhteen seurataan.

Saatavuusharkinnan tarkoitus on selvittää käytettävissä olevan työvoiman tilanne. Ensin tulisi huolehtia Suomessa jo olevien työnhakijoiden työllistymisestä, sitten työntekijöistä EU- ja ETA-alueelta.

Haastatteluiden perusteella puolet työnantajista arvioi työvoimapulan rajoittavan tekemistä ja kasvua. Tämä ei näyttäisi erikoisemmin reagoivan siihen, että työpaikkojen määrä vähenee. Alan sukeltaessa työlupia myönnettiin tuhatmäärin Euroopan itärajan takaa tulevalle työvoimalle.

Onko kysymys työvoiman saatavuudesta vai pelkästään hinnasta?

Rakennusalan rekrytointi tapahtuu nykyisin henkilöstövuokrauksen kautta. Työvoimapulaa kyllä simuloituu, jos aidoksi todentamiseksi katsotaan vuokrayritysten rekrytointi-ilmoitusten laskeskelu. Työtilaisuuksien, joiden osalta tarve palautuu reservin hankkimiseen ja sen ylläpitämisen mahdollistaviin runkosopimuksiin.

Jopa arvuuttelu piilotyöpaikoista on toiminut linjauksien perusteluna. Alleviivaava esimerkki löytyi loppuvuodesta Lapista. Satunnaistyöntekijät piti vapauttaa saatavuusharkinnasta, koska tarjolla oli yksi avoin työpaikka käsilumityöntekijälle vuokrafirmassa. Ei löydy Euroopasta. Pula on.

Myös kattoasentajat ja maansiirtokonekuskit piti vapauttaa harkinnasta, vaikka samanaikaisesti joka talviset lomautukset olivat alkamassa. Rakentamiseen kuuluu kausivaihtelu. Myös ajoitus vaikuttaa työvoimapulan todentamiseen.

Rakennusliitto ry
Edunvalvontaosasto
PL 307, Siltasaarenkatu 4
00530 Helsinki
Puh. 020 774 003
Fax 020 774 3062
www.rakennusliitto.fi
Y-tunnus 0213629-4

Harkinnan nykymalliin kuuluu edelleen sekin, että hakemuksiin on merkittävä työskentelyalue, mutta lupakortissa sitä ei lue. Rakennusalalla yritykset ovat hakeneet luvat alueilta, joilta se helpoiten onnistuu. Työskennellä käytännössä voi ja myös työskennellään ympäri Suomea. Tämä tulee koskemaan myös laajennettua työnteko-oikeutta.

Esityksen sivulla 26 esitetään lupaharkinnalle ja valvonnalle huolia ja toivomuksia:

> *Lupaharkinnassa ja muussa valvonnassa tulee kiinnittää huomiota siihen, ettei ulkomaalaisen työntekijän työnsuhteen ehtoja heikennetä uudistusten seurauksena tai, kuten edellä on todettu, työntekijä joudu hyväksymään vähemmän toivottavia työolosuhteita tai palkkoja pysyäkseen maassa, mikä voi heikentää hänen neuvotteluasemaansa. Lisäksi tulee kiinnittää huomiota siihen, että työnantaja esimerkiksi siirtäisi työntekijän tämän tahdon tai tietämyksen vastaisesti heikommin palkattuun työtehtävään, koska uusi sääntely sen tekisi mahdolliseksi.*

Nähtäväksi jää kuinka viranomaiset samanaikaisesti siunaavat työnantajien kyselytutkimuksissa penäämän vapauden ja estävät ei-toivotuiksi ilmaistut kehityskulut. Tilanne ei ole nykyisinkään hallinnassa. Asiaan liittyy myös alalle opiskelevien nuorten ammatilliset tulevaisuuden näkymät.

Hakaniemessä 19. helmikuuta 2025

Jyrki Ojanen
varapuheenjohtaja
Rakennusliitto ry